

Medlemsforeningene
Samarbeidende foreninger

Dato: 20.12.2021

KRAVSINVITASJON – STATENS TARIFFOMRÅDE, HOVEDTARIFFOPPGJØRET PR 1. MAI 2022

Tariffoppgjøret pr. 1. mai 2022 er et hovedtariffoppgjør, og hele hovedtariffavtalen er gjenstand for revisjon. Dette innebærer at forhandlingsbestemmelser, fellesbestemmelser/sosiale bestemmelser mv. må vurderes, i tillegg til økonomiske krav.

Konjunkturutvikling i Norge

Aktiviteten i norsk økonomi har tatt seg betydelig opp gjennom 2021 etter at det i 2020 var en negativ vekst. I juni 2021 var BNP for Fastlands-Norge tilbake på samme nivå som før pandemien. Den økonomiske veksten forventes å fortsette framover, men i noe lavere tempo enn sommeren og høsten 2021.

Spredningen av den nye virusvarianten, omikron, på toppen av et allerede økende smittepress gir dog usikkerhet om pandemiens videre utviklingen og dermed også utviklingen i norsk økonomi. SSB har lagt til grunn i sine prognoser at smitteverntiltakene som ble innført i desember 2021 er midlertidige, men dersom det blir behov for en ny nedstengning vil det svekke den økonomiske veksten.

De nyeste økonomiske utsiktene framkommer fra SSBs konjunkturten denser og Norges Banks pengepolitiske rapport.¹

Rentenivå

Etter at styringsrenta har vært på 0 prosent i over ett år satte Norges Bank opp styringsrenta med 0,25 prosentpoeng i september 2021, for deretter å videre øke den til 0,5 prosent i desember 2021. Det forventes ytterligere renteøkninger slik at det ved utgangen av 2022 ligger an til en styringsrente på 1,25 prosent. Renteoppgangen kommer som følge av at økonomien har tatt seg opp, at arbeidsledigheten er tilbake på et mer normalt nivå og at BNP Fastlands-Norge snart er på trendnivå i økonomien.

¹ <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/konjunkturer/statistikk/konjunkturten densene/artikler/omikron-skaper-usikkerhet-for-norsk-okonomi> og https://www.norges-bank.no/contentassets/f3d034f860c24bc69e541aa39d2afde6/ppr_421.pdf?v=12/16/2021125440&ft=.pdf

Ledighet

Arbeidsledigheten har kommet ned på mer normale nivåer etter den høye ledigheten som preget 2020 og første del av 2021 som følge av pandemien. I 3. kvartal 2021 var arbeidsledigheten målt ved Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) på 4,0 prosent², mot 3,7 prosent i 3. kvartal 2019 og et snitt på 3,9 prosent det siste tiåret før pandemien. Det er også et høyt antall utlyste ledige stillinger, og flere har kommet inn på arbeidsmarkedet. Etterspørselen etter arbeidskraft har vært spesielt sterk fra tjenestenæringene som har vært sterkest rammet av smitteverntiltakene.

I 2022 ventes AKU-ledigheten å bli 3,7 prosent, for så å øke til 3,9 i 2023 og 2024.

Den registrerte ledigheten (tall fra NAV) underbygger at ledigheten er tilbake på et mer normalt nivå. I oktober 2021 var andelen registeret ledige på 2,2 prosent av arbeidsstyrken, mot et snitt fra oktober 2010 til 2019 på 2,6 prosent.

Årslønnsvekst og KPI (mål på prisvekst)

SSBs anslag for den samlede årslønnsveksten for 2021 er på 3,3 prosent. Sammen med anslått årsgjennomsnittet i prisveksten (KPI) for 2021 på 3,4 prosent gir dette en liten eller uendret reallønn for 2021. Det er høye energipriser, og da spesielt strømprisene, som bidrar til det høye anslaget for prisveksten.

Årslønnsveksten i 2021 trekkes opp av et stramt arbeidsmarked, mens det at flere nå er tilbake i lavtlønnsyrker trekker den samlede årslønnsveksten ned.

For 2022 har SSB anslått en årslønnsvekst på 3,3 prosent og en prisvekst (KPI) på 2,6 prosent. Høye strømpriser ved starten av året bidrar til prisveksten. Dette indikerer en svak reallønnsvekst for 2022.

Til tross for press i arbeidsmarkedet forventes lønnsveksten å holdes nede de kommende årene på grunn av høye priser på innsatsvarer, noe som forverrer lønnsomheten i de virksomhetene som utgjør frontfaget. SSB forventer dog en bedre reallønnsutvikling fra og med 2023, når økonomien har normalisert seg ytterligere.

Norges Banks anslag avviker noe, ref. tabellene nedenfor.

Lønnsvekst, prisøkning og reallønn, anslått årsgjennomsnitt 2021

	Årslønnsvekst	Prisøkning (KPI)	Reallønn
SSB	3,3	3,4	-0,1
Norges Bank	3,1	3,5	-0,3

² Brudd- og sesongjustert arbeidsledighet 3. kvartal 2021.

SSBs og Norges Banks anslag på prisøkningen og årslønnsveksten gir en uendret/liten nedgang i reallønna i 2021.

Lønnsvekst, prisøkning og reallønn, prognoser 2022

	Årslønnsvekst	Prisøkning (KPI)	Reallønn
SSB	3,3	2,6	0,7
Norges Bank	3,2	2,7	0,5

Både SSB og Norges Bank forventer en lønnsvekst i 2022 på samme nivå som i 2021. Men, med lavere forventet prisøkning gir det en reallønnsvekst.

Mellomoppgjøret 2021

Tariffoppgjøret 2021 hadde en økonomisk ramme på 2,7 %. Lønns- og forhandlingssystemet i Akademikernes hovedtariffavtale, innebærer at den økonomiske rammen i sin helhet skal fordeles ut til virksomhetene til kollektive lokale forhandlinger. For tariffoppgjøret 2021 innebar det en avtalt avsetning på 3,35 % av Akademikernes lønnsmasse til lokale forhandlinger for Akademikernes medlemmer. Virkningstidspunktet for lønnstilleggene var 1. mai 2021.

Hovedtariffoppgjøret 2022

Økonomi

Det statlige tariffområdet har per i dag fire hovedtariffavtaler i staten, hvorav tre likelydende og en ulikelydende (Akademikernes hovedtariffavtale). Avtalene har en ulik innretning og disponering av den økonomiske rammen. Dette innebærer at Akademikerne får et overheng inn i 2022 som er ulikt de øvrige hovedsammenslutningenes overheng.

Basert på det økonomiske resultatet av forhandlingene i 2021, med en økonomisk avsetning på 3,35 % pr 1. mai, er det tekniske overhengen på Akademikernes avtale inn i 2022 anslagsvis 1,1 %. Lokale forhold (ansiennitetsopprykk, skifte av stillinger mv.) kan bidra til at overhengen bli noe høyere enn det man kan beregne som følge av tilleggene gitt i foregående oppgjør (glidning).

Lønns- og forhandlingssystemet

Etter Akademikernes HTA, skjer all lønnsdannelsen for våre medlemmer ved lokale kollektive forhandlinger. Det er da viktig at vi har et system som sikrer at våre medlemmer lokalt får den avsetningen som er avtalt i tariffoppgjøret. Per i dag løses lokale avsetninger ved at staten ved Kommunal- og moderniseringsdepartementet beregner gjennomsnittslønn per virksomhet, som virksomhetene igjen multipliserer med antall årsverk per 1. mai og trekker ut den avtalte prosentvise avsetningen. En slik løsning gir ikke en korrekt avsetning per 1. mai, da grunnlaget for statens beregninger

av gjennomsnittslønn per virksomhet med tall innhentet fra A-ordningen per 1. oktober foregående år. Akademikerne mener det må skje en endring i systemet, ved at de lokale parter selv beregner avsetningen basert på faktisk lønnsmasse for Akademikernes medlemmer per 1. mai. De lokale parter må som tidligere identifisere hvilke medlemmer som tilhører Akademikerne.

Problemstillinger knyttet til plasseringen av de uorganiserte og deres lønnsmasse har vært et tema i tariffoppgjørene siden 2016. Akademikerne og KMD har i tariffperioden sett på ulike løsninger på hvordan man kan fordele lønnsmassen til de uorganiserte på en mer hensiktsmessig måte. Utfordringen er enda ikke løst og må finne sin løsning i tariffoppgjøret 2022.

Fellesbestemmelsene

Når det gjelder fellesbestemmelsene, har staten og partene signalisert at man ønsker at disse er like for alle ansatte så langt det er mulig, gitt fortsatt ulikelydende hovedtariffavtaler.

Partssammensatte utvalg

I tariffperioden, har partene arbeidet med protokolltilførsel 1 til hovedtariffavtalen, knyttet til videreutvikling av lønssystemet. Dette arbeidet har i all hovedsak konsentrert seg om utvikling av de øvriges hovedtariffavtale.

Krav fra foreningene

Akademikerne ber om foreningenes synspunkter og krav med tanke på løsninger på sentrale problemstillinger. Vi ønsker også foreningenes syn på ytterligere videreutvikling og eventuelle justeringer i lønns- og forhandlingssystemet.

Akademikerne ber om at foreningene fremmer eventuelle øvrige krav til endringer i fellesbestemmelsene og øvrige bestemmelser i hovedtariffavtalen.

Det bes også om synspunkter/krav på den økonomiske rammen for hovedoppgjøret.

Frist for innsending av krav til Akademikernes sekretariat er **senest 23. mars 2022**.

Med vennlig hilsen,
Akademikerne

Anette Bjørlin Basma
Forhandlingssjef